เรื่องเสร็จที่ ๕๖/๒๔๘๐

บันทึก
เรื่อง ทรัสตีคนเดียวขอโอนที่ดินให้แก่มูลนิธิ

กรมเลขาธิการคณะรัฐมนตรีแจ้งมาโดยหนังสือที่ ฎ. ๑๑๘๕/๒๔๘๐ ลงวันที่ ๒๘ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๔๘๐ ว่า กระทรวงเกษตราธิการรายงานมาว่า ที่ดินแปลงหนึ่งตำบลถนนสีลม มีชื่อนาย บี.แอฟ.มามา และนาย ดี.เอ.เปสตันยี ทรัสตีของพวกปาร์ซีเป็นผู้มีชื่อในโฉนด ต่อมานาย มามา ถึงแก่กรรม นายเปสตันยีผู้เดียวประสงค์จะโอนที่ดินแปลงนี้ให้แก่มูลนิธิแห่งคริสตจักรในสยามดูแลรักษาที่ดินในส่วนที่ใช้เป็นสุสานไว้ในนามของหมู่ชนชาวปาร์ซี ตามพระราชบัญญัติออกโฉนดที่ดินฉบับที่ ๒ มาตรา ๘ ทรัสตีมีอำนาจโอนที่ดินได้ แต่ทรัสตีจะต้องมาพร้อมกัน นายเปสตันยีทรัสตีผู้เดียวไม่มีอำนาจขอโอนโดยลำพัง นอกจากจะขอให้ศาลสั่ง แต่นายเปสตันยีแจ้งว่าได้ไปขอให้ศาลแพ่งแผนกพิเศษสั่งแล้ว ศาลสั่งว่าไม่มีระเบียบการอย่างใดที่จะยื่นคำร้องเช่นนี้ได้นอกจากจะยื่นคำร้องในทางคดี และจะยื่นโดยคำร้องไม่ได้ นายเปสตันยีจึงขอให้กรมที่ดินสั่งโอนที่ดินแปลงนี้ตามคำขอเดิม โดยยืนยันว่าทางหอทะเบียนควรจัดการให้ได้ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา ๑๗๑๕ ซึ่งว่าด้วยผู้จัดการมฤดกเหลือเพียงคนเดียวอาจจัดการไปได้มาใช้โดยอนุโลมตามมาตรา ๔ แห่งประมวลกฎหมายที่ว่านี้ แต่ลักษณะของผู้จัดการมฤดกกับทรัสตีไม่เหมือนกัน ทั้งในเวลานี้ทรัสต์นั้นก่อตั้งขึ้นไม่ได้อีกแล้ว โดยเฉพาะเรื่องนี้ก็ไม่ใช่เป็นเรื่องมฤดก กรณีที่ดินสงสัยว่าจะยกมาเทียบกันได้หรือไม่ กระทรวงเกษตราธิการจึงขอให้คณะกรรมการกฤษฎีกาพิจารณาว่า นายเปสตันยีทรัสตีคนเดียวจะมีอำนาจโอนที่ดินแปลงนี้ให้แก่มูลนิธิแห่งคริสตจักรในสยามตามคำขอได้หรือไม่

คณะกรรมการกฤษฎีกา (อนุกรรมการชุด ๓) ได้พิจารณาเรื่องนี้แล้วขอเสนอความเห็นดังต่อไปนี้

ก่อนมีข้อห้ามในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์บรรพ ๖ มาตรา ๑๖๘๖ ศาลไทยเคยรับบังคับให้ตามทรัสต์ที่ก่อตั้งขึ้นในเมืองไทย จนแม้แต่กฎหมายก็ยอมรับรู้ คือให้ลงชื่อเป็นทรัสตีในทะเบียนที่ดินได้ (พระราชบัญญัติออกโฉนด ฉบับที่ ๒ พ.ศ. ๒๔๕๙ มาตรา ๘) ที่ศาลไทยยอมรับบังคับให้ตามทรัสต์นั้นน่าจะเป็นการเพื่อจะให้เป็นไปตามเจตนาของบุคคลที่ประสงค์จะให้นำกฎหมายต่างประเทศมาใช้ผูกพันระหว่างกันเอง ซึ่งตามหลักกฎหมายระหว่างประเทศแผนกคดีบุคคล หรือที่เรียกกันว่าหลักกฎหมายขัดกัน ศาลไทยชอบที่จะรับเอากฎหมายต่างประเทศมาบังคับให้ตามเจตนาของบุคคลได้เท่าที่จะไม่เป็นการฝ่าฝืนต่อความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชนคนไทย

ฐานะมีอยู่ดั่งกล่าวแล้ว เมื่อเกิดเป็นปัญหาในเรื่องทรัสต์ขึ้น จะต้องอาศัยหลักกฎหมายของประเทศแองโกลแซกซอนที่ใช้ทรัสต์ และตามกฎหมายในเรื่องทรัสต์มีหลักอยู่ว่า

ส่งพร้อมกับหนังสือที่ ๘๒๐/๒๔๘๐ ลงวันที่ ๙ กันยายน ๒๔๘๐

ผู้รับประโยชน์จากทรัสต์ (cestui que trust) ซึ่งบรรลุนิติภาวะและได้รับประโยชน์บริบูรณ์จากทรัสต์ มีสิทธิที่จะปลดเปลื้องทรัสตีจากหน้าที่เสียเมื่อไรก็ได้โดยให้โอนทรัพย์สินที่เป็นวัตถุแห่งทรัสต์ไปยังบุคคลอื่น (Digest of Equity โดย J.A. Strahan พิมพ์ครั้งที่ ๕ หน้า ๑๖๘) และยังมีหลักอยู่ด้วยว่า ในกรณีที่มีทรัสตีหลายคน กรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินที่เป็นวัตถุแห่งทรัสต์ย่อมเป็นของทรัสตีหลายคนนั้นในฐานะเป็นเจ้าของรวมกัน (joint tenants) เมื่อคนหนึ่งคนใดตาย กรรมสิทธิ์ย่อมอยู่แก่ทรัสตีที่ยังมีชีวิตอยู่หลายคนหรือคนเดียวนั้น มีอำนาจโอนได้อย่างเจ้าของ (Digest of Equity โดย J.A. Strahan พิมพ์ครั้งที่ ๕ หน้า ๑๐๗)

หลักกฎหมายทรัสต์เท่าที่กล่าวแล้วนั้น เห็นว่าแม้จะนำมาบังคับในเมืองไทยก็ไม่เป็นการฝ่าฝืนหรือขัดต่อความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชนอย่างใด จึงควรนำมาใช้บังคับกับกรณีเรื่องนี้ได้ ตามเรื่องที่ส่งมาปรากฏว่าชนชาติปาร์ซี ๙ คนที่เป็นผู้รับประโยชน์จากทรัสต์พร้อมแล้วที่จะยอมปลดเปลื้องให้นาย ดี.เอ.เปสตันยี ทรัสตีคนเดียวที่ยังมีชีวิตอยู่ได้หลุดพ้นจากหน้าที่ทรัสตี โดยให้โอนที่ดินอันเป็นวัตถุแห่งทรัสต์รายนี้แก่มูลนิธิแห่งคริสตจักรในสยาม และนาย ดี.เอ. เปสตันยี ก็เป็นผู้มีกรรมสิทธิ์ในที่ดินนี้แต่ผู้เดียว มีอำนาจโอนให้ตามหลักกฎหมายทรัสต์ดั่งกล่าวแล้ว จึงเห็นว่า นาย ดี.เอ. เปสตันยี มีอำนาจที่จะขอแก้ทะเบียนโอนได้โดยไม่ต้องมีคำสั่งของศาล

แต่การที่นาย ดี.เอ. เปสตันยี จะโอนที่ดินรายนี้แก่มูลนิธิแห่งคริสตจักรในสยามนั้น จะต้องอยู่ภายใต้บังคับแห่งกฎหมายที่ใช้อยู่ในเวลานี้ซึ่งเป็นเวลาที่จะโอนกัน กล่าวคือถ้าการโอนเป็นการกำหนดก่อตั้งทรัสต์ขึ้นภายหลังที่ใช้ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์บรรพ ๖ แล้ว การตั้งทรัสต์นั้นย่อมไม่มีผล เพราะต้องห้ามตามมาตรา ๑๖๘๖ ในประมวลกฎหมายนั้น

ฉะนั้น เรื่องที่ดินรายนี้ ได้แต่โอนกรรมสิทธิ์ไปเท่านั้น จะโอนไปโดยให้มูลนิธิแห่งคริสตจักรในสยามเป็นทรัสตีหาได้ไม่ เพราะเป็นการก่อตั้งทรัสต์ขึ้นใหม่ ต้องห้ามตามประมวลแพ่งและพาณิชย์มาตรา ๑๖๘๖ ดั่งกล่าวแล้ว อนึ่งเมื่อเกี่ยวกับมูลนิธิแห่งคริสตจักรในสยาม ก็จะต้องปรากฏด้วยว่า มูลนิธิแห่งคริสตจักรในสยามที่จะรับโอนกรรมสิทธิ์ที่ดินรายนี้ไปนั้น จะต้องเป็นมูลนิธิที่ตั้งขึ้นถูกต้องตามกฎหมายไทยและมีวัตถุประสงค์ที่จะรับทำการในเรื่องนี้ได้

(ลงนาม) นายเตือน บุนนาค
เลขาธิการ

คณะกรรมการกฤษฎีกา
กันยายน ๒๔๘๐